

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

№. 6....

гр.София, 26 април 1971 год.

Пленумът на Върховния съд на Народна република България в съдебно заседание на 26, 28 и 29 април 1971 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: А.Велев

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ: М.Маринов
К.Константинов

ПРЕДСЕДАТЕЛИ полк.Н.Таков
НА ОТДЕЛЕНИЯ: Н.Ралев
С.Манчев
Хр.Бамбалски
М.Тесдосиев
Ив.Войводов

Ч Л Е Н О В Е :

Полк.Ст.Йохнев	Д.Стойнов,	
Р.Стефанов	В.Златаров	
Д.Златинов	Б.Петров	
полк.М.Ангелов	Д.Митов	
В.Манчев	Л.Михайлов	
К.Христов,	Л.Атанасов	
Ал.Котев	Д.Пенчев	
Ек.Биолчева	Г.Токев	
П.Марев	В.Очков	
Ем.Михайлов,	А.Денчев	М.Аврамов
Н.Длъгнеков	К.Микренски	С.Розанис
Ив.Иванов	Д.Дамянов	М.Менев
Н.Бонева	Е.Енчев	Ив.Палазов
Хр.Ганков	Н.Иванов	Хр.Павлов
П.Банков	Ив.Апостолов	
В.Цоцовски	Л.Николов	

при секретаря Р.Павлова, Главния прокурор Ив.Вачков, изслуша докладваното от съдията Петко Марев н.д. № 3 /71 г. на Пленума на съда по някои въпроси относно делата за престъп-

нията кражба на обществено и лично имущество.

При приложението на Наказателния кодекс от 1968 г. относно някои нови или изменени състави на престъпленията - кражба, на социалистическо или лично имущество - чл.194-197 и чл.251-255 НК, съдилищата срещат известни затруднения.

Съществува и противоречива съдебна практика при прилагането на тези текстове от НК.

Освен това, големият относителен дял на тези престъпления от общата престъпност в страната и завишената им обществена опасност налагат да се провери и практиката на съдилищата по определянето на наказанията, както и провежданата превантивна дейност.

За правилното прилагане на закона и за засилване борбата с тази престъпност, Пленумът на Върховния съд на основание чл.18 ЗУС издава настоящето постановление.

I.

Правилното определяне на наказанията, като едно от средствата в борбата с престъпността, съдействува за намаляването ѝ. Затова е необходимо съдилищата правилно да определят наказанията за кражбите, като най-прецизно преценяват обществената опасност на подсъдимите и на деянията.

Относителният дял на осъдените лица за кражи през последните пет години е 25.2% от осъдените лица за престъпления от общ характер.

Половината от извършените кражи през този период са квалифицирани.

Голям брой от осъдените лица са рецидивисти. Докато за престъпленията от общ характер рецидивистите са 34%, за

кражбите този процент е 52.2%.

Опасния рецидив се проявява главно при кражбите.

Тези данни сочат на завишената обществена опасност на кражбите и на извършителите им.

Съдилищата по начало правилно определят наказанията за тези престъпления. Допускат се, обаче, и отклонения от тази линия.

В някои случаи не се дооценява голямата обществена опасност на кражбите на имущество в по-значителни размери, макар те да не са големи по смисъла на чл.195 ал.ІІ НК.

При отмерването на наказанията за квалифицираните кражби съдилищата в много случаи не вземат предвид по-голямата им обществена опасност^v, а отдават предимно значение на размера на откраднатото имущество, поради което наказанията по размера за тях почти не се отличават от тези за неквалифицираните кражби.

Твърде често се подценява обществената опасност на подсъдимите^z извършили повече от една кражба- при съвкупност или рецидив, поради което за такива случаи са налагани и занижени наказания.

При продължаваните кражби наказанията се отмерват обикновено с оглед стойността на откраднатото имущество, и не се дооценява по-голямата им обществена опасност.

Дадените указания с Постановление № 2/70 г. на Пленума на Върховния съд на НРБ относно джебчийските кражби не винаги се спазват от съдилищата. Все още се занижават наказанията за тези кражби. Продължава практиката при определянето им да се изхожда предимно от размера на откраднатото имущество, като не се взема предвид по-голямата обществена опасност³⁴

деянията и на деета.

При налагане на наказанията глоба съдилищата не спазват изискванията на чл.47 НК. Обикновено определят размера и около и дори под стойността на откраднатото имущество, поради което това наказание в много случаи се явава неефективно.

Допуска се занижаване на наказанията в не малко случаи и поради това, че съдилищата квалифицират някои кражби като маловажни случаи, без да са налице условията за това.

Помноголям брой дела неоправдано наказанията се определят при условията на чл.55 НК. Налагат се наказания под определения в закона минимум или са заменявани предвидените такива с по-леки по вид, без да е установено наличието на изключителни или многобройни смекчаващи обстоятелства. Освен това, съдилищата не спазват изискванията на закона да се констатира, че при тези обстоятелства и най-лекото наказание предвидено в закона се оказва несъразмерно тежко за случая.

Много често съдилищата неоснователно отлагат, на основание чл.66 от наказателния кодекс, изтърпяването на наложените наказания, като не преценяват дали с това се съдействува за постигане целите на наказанието и преди всичко за поправянето на подсъдимия.

II.

1. Предмет на кражбата може да бъде обществена или лична движима вещ, която има определена парична, художествена, историческа и др. стойност.

Съгласно чл.110 от Закона за собствеността разните видове енергия се считат за движими вещи. Затова предмет на кражба могат да бъдат електрическа, топлинна и др. енергия.

когато ползуването им се заплаща. Предмет на кражба могат да бъдат и всякакъв вид ценни и др. книжа, които материализират имуществени права.

Загубената вещ не може да бъде предмет на кражба, когато владелецът е изгубил вещта, той се е лишил от владението върху нея. Поради това при присвояването на такава вещ липсва един от елементите на обективния състав на престъплението кражба - отнемане на владението на вещта. Деянито ще следва да се квалифицира като престъпление по чл. 207 респ. чл. 260 от Наказателния кодекс.

Забравените вещи в превозно транспортно средство, в чакалня или други обществени заведения не следва да се считат за загубени вещи. В тези случаи лицето, което е забравило вещта не е прекъснало владението си, тъй като не е лишено от възможността да упражни фактическа власт върху нея. Отнемането на такава вещ с намерение да бъде присвоена е кражба.

Отнемането обаче на такава вещ с намерение да се присвои от служител, който е натоварен да прибира забравени вещи, е длъжностно присвояване, защото той по служба е длъжен да пази същата.

2. Кражбата може да бъде извършена само при преи умисел. Необходимо е да бъде установено, че деецът е съзнавал всички елементи от обективния състав на това престъпление и че е действувал с намерение противозаконно да присвои вещта. Затова вземането на вещ с намерение само за послужване, не е кражба. В тези случаи липсва субективния състав на престъплението.

Ако деецът погрешно счита, че отнетата вещ е лична, а обективно тя е обществена е налице грешка относно този елемент от състава на кражбата, поради което се изключва умиселът за

кражба на обществено имущество.

Когато деецът отнеме лично имущество, което той счита, за обществено, кражбата следва да се квалифицира по чл.251 от наказателния кодекс, тъй като обективно не се отнема обществено имущество.

Когато при извършването на кражба деецът не е уверен дали вещта е обществена или лична, е налице прек умишъл. В този случай той иска отнемането на вещта независимо от това дали тя е обществена или лична. Поради това не е налице и грешка относно предмета на кражбата.

Кражбата следва да се квалифицира по чл.194 респективно чл.254 НК, с оглед на това дали вещта е обществена или лична.

3. При кражбата деецът може да отнеме вещта от всяко лице, което я владее.

По смисъла на чл.194 и чл.251 от наказателния кодекс под владение следва да се разбира както владението, така и държането по чл.68 ал.І и ІІ от Закона за собствеността. Поради това е налице кражба и когато деецът отнеме вещта от държателя ѝ.

4. Кражбата следва да се счита за завършена, когато деецът прекъсне досегашното владение върху вещта и установи свое владение. Не е необходимо да е установено дълготрайно владение, нито деецът да е успял да укрие вещта, да се е разпоредил със същата като със своя или да е обезпечил някаква полза от отнемането ѝ.

Залавянето на дееца с вещта прекъсва отнемането ѝ, само когато е извършено преди той да е установил свое фактическо владение.

Когато деецът е извършил действия насочени към отне

357

мане на вещи от места, където обикновено се държат такива, но те не са се указали налице, а така също и когато вещта не е намерена, деянието следва да се квалифицира като опит за кражба. В тези случаи е налице субективния състав на престъплението и е наченато изпълнителното деяние, което обаче не е било довършено поради обстоятелства, независещи от волята на дееца.

Когато, обаче, деецът е искал да открадне конкретно определена вещ, която обективно не съществува или не се е намирала по това време там, не е извършен опит за кражба. В тези случаи е налице намерение да се открадне вещта, но не и начало на изпълнително деяние, тъй като липсва предмет на кражбата.

5. Стоки, материали, инструменти и други вещи, които са дадени на служители или на работници да работят с тях, но които не са им конкретно поверени, не се намират във владение на тези лица. Това имущество е поверено за пазене и управление на съответни длъжностни лица, които са материално отговорни за дъщето. Затова, ако служители или работници вземат такива вещи с намерение противозаконно да ги присвоят, извършват кражба, а не присвояване.

6. Превозвачът получава владението на превозваните вещи, по силата на чл.чл.310 и 311 от Закона за задълженията и договорите, независимо от това дали са му предадени с документ или без такъв. Затова, ако той се разпорежи с тях като със свои, деянието му ще следва да се квалифицира като присвояване; респективно обсебване, с оглед на това дали има длъжностно качество.

Когато превозвачът вземе от превозваните вещи, които

не се намират в негово владение поради това, че те се придружават от товародателя или от упълномощено от него лице, деянието му следва да се квалифицира като кражба.

7. При кражбата маловажността на случая следва да се определя с оглед разпоредбите на чл.93 п.9 НК.

Обществената опасност на деянието при маловажен случай на кражбата, значително е по-ниска в сравнение с тази при обикновените случаи. По-ниската степен на обществената опасност следва да се определя с оглед малката стойност на предмета на кражбите, от липсата или незначителността на вредните последици, а така също и с оглед на другите обстоятелства, характеризиращи деянието и дееца, преценени в тяхната съвкупност и взаимна връзка.

Възможно е при малка стойност на откраднатите вещи или при незначителни вредни последици, но с оглед личността на дееца, подбудите, начина на извършването на кражбата или други обстоятелства, обществената опасност на престъплението да е по-висока от обикновените случаи и поради това кражбата не се явява маловажен случай. И обратно, в някои случаи, макар и да не липсват вредни последици или те да са по-значителни, но с оглед на другите обстоятелства деянието да е с по-ниска степен на обществена опасност, поради което кражбата да представлява маловажен случай.

8. За да се квалифицира кражбата по чл.195 ал.І т.1 НК е необходимо да бъде установено, че вследствие на настъпилото обществено бедствие е създадена особена обстановка, която създава условия за извършването на кражбата и че деецът се е възползвал от нея при отнемането на вещите.

Кражбата следва да се квалифицира като извършена

във време на пожар, наводнение, коработрушение и пр., не само когато е извършена до като трае общественото бедствие, а и след прекратяването му, но докато е съществувала създадената от него особена обстановка.

Кражбата е квалифицирана по този текст и когато откраднатата вещ се намира в обекти, незасегнати непосредствено от общественото бедствие, но които поради близост с него или поради други обстоятелства, са се намирали при обстановката, създадена от бедствието.

Предмет на тази кражба могат да бъдат и вещи, които се намират във владение на лица, заети с извършване на работа, свързана с бедствието.

9. Предмет на кражбата по чл. 195 ал. I т. 2 НК могат да бъдат само вещи, които по обичай, по естество, по предназначение или поради други наложени се обстоятелства, са оставени на обществено доверие, без постоянен надзор, независимо от това къде се намират тези вещи - на поле, в населено място и пр.

Имущество, намиращо се на поле, което се охранява от полски пазач, не следва да се счита, че е под постоянен надзор, затова защото тези пазачи не упражняват постоянно и непосредствено наблюдение и охрана на това имущество.

10. Кражбата е квалифицирана по чл. 195 ал. I т. 3 от Наказателния кодекс, когато за извършването ѝ са разрушени, повредени или подкопани здраво направени прегради за охрана на имот или хора. Не е необходимо за преодоляването им да са употребени оръдия или особени усилия.

Здраво направени прегради са и заключените каси, буре, куфари, касетки и др. Кражбата е квалифицирана и когато

вещите са взети заедно със заключените касетки, куфари и пр.,

Кражбата е квалифицирана по този текст и когато е извършена чрез строшаване или преодоляване по друг начин на здраво поставени стъкла на витрини, прозорци и др., независимо от дебелината им.

11. В чл.195 ал.І т.4 от наказателния кодекс са предвидени два състава на квалифицирани кражби.

За да бъде осъществен първия състав е необходимо да бъде установено, че при влизането или отключването на помещението, или при отнемането на вещите са били използвани специални технически средства, като: оксимен, електромен, бормашина, кран и др., шперц, подправен ключ или ключ непредназначен за отключване на помещението.

Кражбата извършена с помощта на намерения ключ на помещението не следва да се квалифицира по този текст на закона, тъй като той е предназначен за отключване на същото.

За да бъде осъществен втория състав на квалифицираната кражба по този текст на закона, е необходимо при извършването ѝ да е приложен специален начин. Такъв ще е налице когато при осъществяването на изпълнителното деяние са използвани особена ловкост или умение. И при тези случаи може да са използвани оръдия и най-различни предмети.

Кражбата ще е извършена по специален начин и когато е използван откраднат ключ на помещението. В този случай кражбата не е извършена с помощта на специално техническо средство, тъй като ключа е предназначен за отключване на помещението. Открадването на ключа, обаче, е специален начин при извършването на кражбата.

Когато за извършването на кражбата са извъртени или

отрошени брови или натицари с ръка или с оръдия, които не са специални технически средства по смисъла на закона, деянието следва да се квалифицира по чл.195 ал.1 т.3 от Наказателния кодекс. В тези случаи са преодоляни здраво направени прегради за защита на лица или имот.

12. Кражбата по чл.195 ал.1 т.6 от Наказателния кодекс може да бъде извършена само от Лице, което има длъжностно качество по смисъла на чл.93 т.1 б."а" и "б" от същия кодекс.

За да се квалифицира кражбата по този текст е необходимо да се установи, че деецът се е възползвал от длъжностното си качество и че то го е улеснило при извършването ѝ.

Не следва да се квалифицира по този текст от закона кражбата извършена от лица, които заемат служба на материално изпълнение в държавно учреждение, например: машинописци, деловодители, огняри, дърводелци, както и от лица, които не изпълняват ръководна работа или работа свързана с пазене на обществено имущество в държавно предприятие, кооперация или друга обществена организация, защото тези служители или работници не са длъжностни лица по смисъла на закона.

Когато пазач, който само охранява даден район, склад или помещение, в които се намират вещи, вземе от тях с намерение да ги присвои, извършва квалифицирана кражба по чл.195 ал. т.6 НК, а не присвояване, тъй като той не упражнява владение върху същите. В случаите, обаче, когато му са предадени конкретно определени вещи, той има владението на същите и ако се разпорежи с тях като със свои, извършва длъжностно присвояване.

13. При тълкуването и прилагането на текстовете от НК отнасящи се за кражи, извършени от две или повече лица, 42

предварително сговорили се, кражби на имущество в големи размери и относно възстановяването на откраднатата вещ, съдилищата следва да се съобразяват със съответните разрешения дадени с постановление № 3/70 г. на Пленума на ВС, раздел II, т. т. 3 и 4 и раздел IV.

III.

Превантивната работа на съдилищата относно тази престъпност е недостатъчна.

Не всички съдилища извършват периодически преценка, анализ и обобщаване на практиката си по делата за кражби. Недостатъчно се организират показни процеси. Неефективно се използват съдебните заседания с оглед възпитателното въздействие на наказателния процес. При констатиране нередности в учреждения, предприятия, кооперации и др. обществени организации, които създават условия за извършване на кражби, не винаги се сигнализира за отстраняването им. Не се извършва превантивна работа по отношение на осъдените за кражба лица след изтърпяване на наказанията им.

Необходимо е съдилищата да подобрят превантивната си работа и да спазват указанията, дадени с постановление № 3/67 г. на Пленума на Върховния съд.

За да се осигури еднакво приложение на закона и засили борбата с престъпленията кражби на социалистическо и лично имущество на основание чл. 18 ЗУС Пленумът на Върховния съд

П О С Т А Н О В И :

I.

Обръща внимание на съдилищата да засилят борбата с

13

кражбите на обществена и лична собственост, като налагат наказания, които ефективно да съдействуват за намаляване на тази престъпност.

1. При определяне на наказанията да се отчитат по-високата степен на обществената опасност на кражби на имущества в по-големи размери, на квалифицираните такива, на подсъдими, извършили повече от едно престъпление - при съвокупност и рецидив, на кражбите, представляващи продължавано престъпление, както и на джебчийски такива.

2. При отмерването размера на наказанието глоба съдилищата да съобразяват изискванията на чл.47 от Наказателния кодекс, а така също и стойността на откраднатото имущество.

3. Наказанията да се определят при условията на чл.55 от Наказателния кодекс, само след като бъде установено наличието на изключителни или многобройни смекчаващи обстоятелства, а така също, че и най-лекото предвидено в закона наказание за случая се оказва несъразмерно тежко.

4. При прилагането на чл.66 НК съдилищата да установят преди всичко, че за поправянето на подсъдимия не е наложително да изтърпи наказанието, без да подценяват постигането и на останалите цели на наказанието.

5. Когато при извършването на кражбата децата си е послужил с обикновени технически средства или с намерен ключ, или когато кражбата е извършена от служебно лице, възползвало се от това си положение, на което няма длъжностно качество, поради което тези случаи не могат да се квалифицират по чл.195 ал.І т.5 и т.6 НК, тези обстоятелства следва да се отчитат като отегчаващи вината и да се преценяват заедно с всички обстоятелства при определяне на наказанието.

44

II.

1. Предмет на кражба е обществена или лична движима вещ, която има определена стойност. Предмет на кражба са и електрическа, топлинна и друга енергия, както ценни и други книжа, които материализират имуществени права.

Вземането на забравената вещ в превозно транспортно средство, в чакалня или друго обществено заведение, с намерение да бъде присвоена, е кражба.

Длъжностното лице, което по служба прибира и пази забравени вещи, извършва присвояване, когато се разпореди със същите като със свои.

2. Кражбата може да бъде извършена само с пряк умисъл.

Деецът трябва да съзнава всички елементи от състава на престъплението.

Необходимо е отнемането на вещта да е извършено с намерение противозаконно да бъде присвоена.

Грешката на дееца относно наличието или липсата на някои от елементите на състава на обикновената или квалифицираната кражба е извинителна.

3. По смисъла на наказателния кодекс под владение се разбира и държането на вещта.

4. Кражбата е завършена когато деецът прекъсне досегашното владение на вещта и установи свое владение.

Опит за кражба е налице, когато деецът е извършил действия за отнемане на вещи от места, където обикновено се държат такива, но те не са се указали налице, както и в случаите, когато не е намерил търсената вещ.

5. Служители и работници, които вземат с цел да при

своят материали, инструменти, или вещи, които им са дадени за работа, без да им са конкретно поверени, извършват кражба.

6. Превозвач, който се разпореди като със свои с предените му във владение за превозване вещи извършва присвояване, респективно обсебване.

7. За да се определи дали кражбата е маловажен случай, съдилищата трябва да преценяват не само стойността на откраднатото имущество и липсата или незначителността на вредните последици, но и всички обстоятелства, които характеризират деянието и дееца.

8. Кражбата е квалифицирана по чл.195 ал.1 т.1 НК, когато е извършена докато е съществувала създадената от общественото бедствие особена обстановка.

Необходимо е да бъде установено, че деецът се е възползувал от създадената от бедствието особена обстановка.

9. Предмет на кражбата по чл.195 ал.1 т.2 от Наказателния кодекс могат да бъдат вещи, които по обичай, по естество, по предназначение или поради наложилите се обстоятелства, са оставени на обществено доверие, без постоянен надзор, независимо от това къде се намират те.

10. Кражбата е квалифицирана по чл.195 ал.1 т.3 НК, когато при извършването ѝ са преодоляни здраво направени прегради, без да е необходимо да са употребени оръдия или особени усилия.

Кражбата на вещи, намиращи се в здраво направени касетки, куфари и пр. е квалифицирана и когато вещите са взети заедно с тези касетки, куфари и др.,

11. Кражбата е квалифицирана по чл.195 ал.1 т.4 НК,

МГ

когато деецът при влизането, отключването на помещението или при отнемането на вещите, е използвал специални технически средства, като: оксимех, електрохех, бормашина, кран и др., шперц, подправен ключ или ключ не предназначен за отключване на помещението, а така също и когато при извършването и са използвани особена ловкост или умение или откраднати ключове.

Кражбата извършена с помощта на намерен ключ не е квалифицирана по този текст от закона.

12. Когато пазача, който охранява район, склад или помещение с вещи вземе от тези вещи с намерение да ги присвои, извършва кражба.

Пазач, който се разпореди като със свои, с конкретно поверени за пазене вещи, извършва присвояване.

13. При тълкуването и прилагането на текстовете от Наказателния кодекс, отнасящи се за кражди, извършени от две или повече лица, предварително сговорили се; кражди на имущества в големи размери и относно възстановяването на откраднатата вещь, съдилищата следва да се съобразяват със съответните разрешения, дадени с постановление № 3/70 г. на Пленума на Върховния съд, раздел II, т.т.3 и 4 и раздел IV

III.

Обръща внимание на съдилищата да подобрят превантивната си дейност по отношение на тази престъпност, като спазват указанията, дадени с постановление № 3/367 г. на Пленума на Върховния съд.

IV.

Да се счита загубило сила постановление № 3/1956 г. 47

Раздел I/ на Пленума на Верховния съд.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/А. Велев/

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛИ:

1. /М. Маданов/

2. /К. Константинов/

ПРЕДСЕДАТЕЛИ

1. /~~Иван~~ Н. Хачков/

НА ОТДЕЛЕНИЯ:

2. /Н. Галев/

3. /С. Манчев/

4. /Хр. Вamboаиски/

5. /М. Теодосиев/

Ч Л Е Н О В Е:

6. /Ив. Воиноров/

1. Г

2. Е

3. Л

4. П

5. Е

6. В

7. А

8. Е

9. Г

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

27.

28.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.